

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА

РОСТОВСЬКА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 786.2 (070.2)

**ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ ГРИ НА ФОРТЕПІАНО
У ШКОЛЯРІВ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук**

Київ – 2009

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Падалка Галина Микитівна,
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова,
професор кафедри фортепіанного
виконавства та художньої культури.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Олексюк Ольга Миколаївна,
Київський міський педагогічний
університет імені Б.Грінченка,
завідувач кафедри теорії та методики
музичної освіти;

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
Отич Олена Миколаївна,
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
АПН України,
завідувач відділу педагогічної естетики та етики.

Захист відбудеться 10 вересня 2009 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розіслано 5 серпня 2009 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.В.Козир

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті визначено основні завдання, пов'язані з духовним становленням особистості, формуванням її творчих здібностей, здатності до сприймання, розуміння і творення художніх образів, потреби в духовному самовираженні. Важлива роль у вирішенні цих завдань належить музичному мистецтву. У зв'язку з цим перед музичною педагогікою постає багато проблем, серед яких однією з найактуальніших є проблема формування мотивації учіння музичного мистецтва. Її актуальність зумовлена суспільними вимогами до музичної освіти дітей, ідеями методологічної переорієнтації освітнього процесу на розвиток особистості учня, виховання його самобутності, самостійності, творчої активності.

Проблема мотивації учіння є однією з провідних у педагогічній науці. Цим пояснюється велика кількість досліджень у цій царині, різноманітність точок зору на психолого-педагогічні аспекти формування мотиваційної сфери особистості. Ученими розглядаються теоретико-методологічні засади формування мотивації поведінки людини, її пізнавальної діяльності; критерії діагностики мотивів учіння і способи їх формування в учнів різного віку тощо (Б.Ананьєв, В.Асєєв, Ю.Бабанський, В.Давидов, Л.Занков, Д.Ельконін, Г.Костюк, О.Леонт'єв, А.Маркова, С.Рубінштейн, М.Скаткін, Г.Сухоцька, В.Сухомлинський, Г.Щукіна, П.Якобсон та ін.). Встановлено, що мотивація учіння включає в себе багато складових (суспільні ідеали, цілі, сенс учіння, емоції, потреби, інтереси тощо), які постійно змінюються і вступають у нові відношення один з одним. Тому становлення мотивації є не простою якісною зміною позитивного або негативного ставлення до учіння, а ускладненням структури мотиваційної сфери, встановленням нових, більш складних і зрілих відносин між спонуками учіння, що до неї входять. Це зумовлює необхідність цілеспрямованого педагогічного керування процесом формування мотивації учіння у школярів.

Сучасна теорія і методика музичної освіти розглядає учіння як невід'ємну частину музичного навчання, яке полягає у самостійній навчальній діяльності учня під опосередкованим керівництвом учителя (Е.Абдулін, Д.Кабалевський, В.Крюкова, О.Михайличенко, О.Олексюк, Г.Падалка, О.Ростовський, О.Рудницька, Л.Школяр, О.Щолокова та ін.). Мотивація учіння музики в кожного учня виступає як складна мінлива структура, в якій місце домінуючого мотиву посідають то одні, то інші спонуки залежно від умов учіння, обставин спілкування з учителем, внутрішніх стимулів тощо.

Зазначимо, що проблема формування мотивації музично-творчої діяльності поки що далека від свого вирішення, що пов'язано зі складністю цього феномену. Зокрема, зовсім мало, здебільшого опосередковано, досліджувалася проблема формування мотивації учіння гри на фортепіано (Л.Баренбойм, Т.Беркман, Т.Воробкевич, Л.Гусейнова, Н.Кашкадамова, О.Кузнецова, Н.Лісіна, С.Ліпська, Г.Нейгауз, Ю.Некрасов, А.Ніколаєв, Г.Падалка, В.Ревенчук, Г.Ципін, В.Шульгіна, О.Щербініна, О.Щолокова та ін.). Тому все ще не розкрито багато важливих питань інструментально-виконавської підготовки, а саме: як розвивати мотивацію учіння гри на фортепіано, як діагностувати її сформованість в учнів, якими методами стимулювати їхню художньо-пізнавальну і виконавську активність тощо.

Спостерігаються спрощені уявлення вчителів про мотивацію як загальне позитивне ставлення до учіння гри на фортепіано, як певну абстрактну якість особистості учня, яка виникає сама собою, як тільки застосувати сучасні методи навчання. Це пов'язано, передусім, з відсутністю відповідної орієнтації методичної підготовки педагогів-музикантів,

внаслідок чого питанням формування мотиваційної сфери учня приділяється недостатньо уваги.

Зрозуміло, що відсутність поглиблених досліджень означеного феномену, а відтак цілісного уявлення про специфіку вияву мотивації в навчальній музично-виконавській діяльності учня, шляхах і способах її формування в процесі учіння гри на фортепіано, істотно позначається на якості музичної освіти. Це й визначає актуальність проблеми, до якої ми звернулися в своєму дослідженні.

Актуальність, теоретична і практична значущість проблеми, її недостатнє висвітлення у науково-методичній літературі зумовили вибір теми наукового дослідження: „**Формування мотивації учіння гри на фортепіано у школярів**”.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження входить до плану науково-дослідної роботи кафедри музичної педагогіки та хореографії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя за темою „Науково-методичні засади музичної освіти школярів”. Тему дисертації затверджено Вченою радою Ніжинського державного університету (протокол № 3 від 09.11.2006 р.) й узгоджено у Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 9 від 28.11.2006 р.).

Об'єктом дослідження є процес навчання школярів гри на фортепіано.

Предмет дослідження складають умови і методика формування мотивації учіння гри на фортепіано в учнів загальноосвітніх і спеціалізованих закладів початкової музичної освіти.

Мета дослідження полягає у розробці, теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці умов і методики формування мотивації учіння гри на фортепіано у школярів.

Нами були поставлені такі **завдання дослідження**:

- розглянути сутність процесу учіння, його мотивації та особливості її формування у школярів;
- здійснити аналіз стану розкриття проблеми формування мотивації учіння гри на фортепіано в теорії та методиці навчання музики;
- визначити й обґрунтувати умови, необхідні для успішного формування у школярів мотивації оволодіння грою на фортепіано;
- встановити критерії та показники сформованості мотивації учіння гри на фортепіано;
- розробити методику формування мотивації учіння гри на фортепіано у школярів та експериментально перевірити її ефективність.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали: філософські положення щодо особистості як творця, суб'єкта культури і культурно-освітньої діяльності (Ю.Борев, І.Зязюн, Н.Крилова, В.Кудін, Л.Левчук, Л.Столович та ін.), сутності мистецтва як специфічної форми суспільної свідомості, природи художнього пізнання дійсності, ролі мистецтва у вихованні особистості (А.Андрєєв, С.Безклубенко, А.Сохор, В.Суханцева та ін.); провідні позиції психології щодо людини як найвищої цінності суспільства, активної ролі суб'єкта у перетворювальній діяльності, причинної детермінації психічних явищ (Г.Костюк, О.Леонтєв, А.Маслоу, К.Роджерс, С.Рубінштейн та ін.); обґрунтовані музикознавчою наукою положення щодо музичної діяльності як творчого процесу, діалектичного взаємозв'язку соціального й особистісного у процесі творення, виконання і сприймання музики (Б.Асаф'єв, О.Костюк, В.Медушевський, Є.Назайкінський та ін.); педагогічні ідеї щодо рушійних сил учіння та його мотивації (В.Асєєв, Т.Габай, А.Маркова, Х.Хекхаузен, Г.Щукіна та ін.); наукові праці з теорії та методики музичної освіти (О.Олексюк, Г.Падалка, О.Ростовський, О.Рудницька, О.Щолокова та ін.), виконавської підготовки учнів у системі початкової музичної освіти (Л.Баренбойм, Г.Нейгауз, Т.Воробкевич, Н.Кашкадамова, В.Шульгіна та ін.).

Їх вивчення дало змогу виокремити **концептуальні ідеї дослідження**, які полягають

у розгляді мотивації учіння гри на фортепіано як найістотнішого чинника, що характеризує результативність оволодіння грою на фортепіано і впливає на спрямованість особистості учня-піаніста; у переконанні, що пізнання мотивів учіння гри на фортепіано сприятиме правильній організації цього процесу, застосуванню адекватних індивідуальності учня методів навчання музики; що діагностика і формування мотивації учіння гри на фортепіано нерозривно пов'язані між собою як дві сторони одного й того ж процесу.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано методи теоретичного та експериментально-емпіричного рівнів. *Першу групу* склали методи теоретичного аналізу і синтезу, індукції та дедукції, моделювання, конкретизації теоретичного знання, систематизації та узагальнення педагогічного досвіду в царині музичної освіти. З їх допомогою розглянуто сутність процесу учіння, особливості його мотивації, науково-методичні засади формування мотивації учіння гри на фортепіано, виявлено педагогічні умови формування мотивації учіння гри на фортепіано, визначено критерії та показники її сформованості у школярів.

До *другої групи* увійшли такі методи, як анкетування, бесіда, опитування, тестова діагностика, спостереження, вивчення навчальної документації, педагогічний експеримент, статистичний та графічний методи обробки експериментальних даних. Ці методи забезпечили експериментальну перевірку розробленої методики формування мотивації учіння гри на фортепіано, діагностику її сформованості у школярів.

Організація дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася відповідно до поставлених завдань і включала три етапи.

На *першому етапі* (2003-2005 рр.) проаналізовано науково-методичну літературу з обраної проблеми, теоретично осмислено тему дослідження, обґрунтовано її актуальність; визначено методологічні та теоретичні основи дослідження, його об'єкт, предмет, мету і завдання; розроблено методику дослідної роботи.

На *другому етапі* (2005-2008 рр.) досліджено фактичний стан сформованості мотивації учіння гри на фортепіано в учнів старших класів навчальних закладів початкової музичної освіти, визначено педагогічні умови та здійснено апробацію експериментальної методики формування мотивації учіння гри на фортепіано, проведено порівняльний аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи.

На *третьому етапі* (2008 р.) систематизовано та узагальнено результати проведеного дослідження, сформульовано висновки й оформлено текст дисертації.

Експериментальною базою дослідження стали: Ніжинський обласний педагогічний лицей Чернігівської обласної ради, Черкаська спеціалізована школа I-III ступенів № 20 Черкаської міської ради, Ніжинська дитяча музична школа, Малинська дитяча школа мистецтв (Житомирська область). Загалом експериментальним дослідженням було охоплено 274 учні.

Наукова новизна одержаних результатів. Уперше в системі початкової музичної освіти виявлено особливості формування мотивації учіння гри на фортепіано; визначено критерії та показники її сформованості; встановлено умови забезпечення успішності цього процесу; розроблено методику формування мотивації учіння гри на фортепіано у школярів; обґрунтовано положення щодо художньо-сміслової організації учіння гри на фортепіано. Конкретизовано сутність поняття "мотивація учіння гри на фортепіано"; удосконалено методику навчання музики учнів загальноосвітніх шкіл і спеціалізованих закладів початкової музичної освіти; подальшого розвитку набуло навчально-методичне забезпечення процесу учіння гри на фортепіано.

Практичне значення одержаних результатів визначається розробкою практичних аспектів проблеми формування мотивації учіння гри на фортепіано, можливістю впровадження в процес навчання музики апробованої методики. Матеріали

дослідження можуть застосовуватися у фаховій підготовці майбутніх учителів фортепіано, використовуватися при написанні навчально-методичних посібників.

Апробація та впровадження результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження оприлюднено на міжнародних наукових конференціях: "Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції" (Суми, 2004); "Гуманістичні орієнтири мистецької освіти" (Київ, 2007); "Художня культура і освіта: традиції, сучасність, перспективи" (Мелітополь, 2007); "Актуальні проблеми музичної освіти та виконавства" (Ніжин, 2007); "Слов'янське музичне мистецтво в контексті європейської культури" (Вінниця, 2007); на всеукраїнських науково-практичних конференціях: "Мистецька освіта як чинник людиностановлення" (Тернопіль, 2007); "Сучасна мистецька освіта: проблеми, технології, перспективи" (Ніжин, 2008); "Проблеми удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя музики в умовах впровадження інноваційно-освітніх технологій" (Суми, 2008); на мистецько-педагогічних читаннях пам'яті О.П.Рудницької (Київ, 2006, 2007, 2008); на звітних науково-практичних конференціях викладачів Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, фахових методичних семінарах (2005-2009 рр.).

Розроблену методику формування мотивації учіння гри на фортепіано впроваджено у навчально-виховний процес Ніжинського обласного педагогічного ліцею Чернігівської обласної ради (довідка № 128 від 06.06.08 р.), Ніжинської дитячої музичної школи (довідка № 211 від 11.12.08 р.), Малинської дитячої школи мистецтв (довідка № 317 від 24.06.08 р.), Черкаської спеціалізованої школи I-III ступенів № 20 Черкаської міської ради (довідка № 105 від 22.05.08 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертації відбито у 16 одноосібних публікаціях, з яких 9 – у провідних наукових фахових виданнях України.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (292 найменування, з них 13 – іноземною мовою) та додатків на 15 сторінках. Повний обсяг дисертації – 245 сторінок, з них 205 сторінок основного тексту. Робота містить 33 таблиці, 4 діаграми, 2 гістограми, 4 графіки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми; визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження; окреслено методологічні та теоретичні засади дисертаційної роботи; охарактеризовано методи дослідження; показано наукову новизну і практичне значення роботи; наведено відомості щодо послідовності й змісту етапів дослідної роботи, апробації та впровадження її результатів.

У **першому розділі** – "Теоретичні основи формування мотивації учіння" – розглядається феномен учіння як психолого-педагогічного явища, розкривається сутність мотивації учіння та особливості її формування у школярів.

Проблема мотивації діяльності учіння є однією з найактуальніших у педагогічній науці. Це пов'язано зі здійснюваною реформою сучасної школи, яка передбачає гуманізацію освіти, методологічну переорієнтацію освітнього процесу на розвиток особистості учня, визнання її самобутності й самоцінності, формування компетентності учня як загальної здатності до суспільної діяльності на основі знань, досвіду, здібностей, системи цінностей, набутих у процесі навчання.

Важливою складовою навчання є *учіння* як основний процес засвоєння відповідного предмета; як провідна діяльність учня, через яку формуються його особистісні якості й окремі психічні функції. Учіння є там, де дії учня спрямовуються свідомою метою – засвоїти певні знання, вміння і навички, форми поведінки і діяльності. У центрі учіння стоїть особистість учня, його свідомість, ставлення до дійсності, до самого процесу навчання.

Основою учіння і спонукою до нього виступають мотиви, в змісті й характері яких розкривається той сенс, який мають для учня його власні дії і вчинки. Мотиви учіння впливають на ставлення учня до навчальної діяльності, його самооцінку, рівень домагань і надають учінню особистісного характеру. Від них залежить усвідомлення учнем сенсу учіння, його значущості.

Чим більше мотивів детермінує процес учіння, тим вищий загальний рівень його мотивації. Ми розглядаємо мотивацію учіння як *систему мотивів особистості, яка спонукає її до активності для досягнення значущих цілей учіння і визначає його змістові орієнтири і конкретні форми*. Особливості мотивації учіння визначаються індивідуальними відмінностями учня, актуальною ситуацією, яка включає процеси вибору між можливими варіантами дій, сприймань, змістом мислення, вольовими зусиллями, спрямованістю особистості.

Процес формування мотиву як основи учіння і спонуки до нього починається з *виникнення потреби* і закінчується *виникненням наміру* вчитися і *спонуки* до досягнення цілі (Є.Ільїн). З прийняттям усвідомленої спонуки в якості мотиву завершується його формування в свідомості учня і починається процес його реалізації у зовнішній і внутрішній дії та поведінці, що сприяє подальшому розвитку мотиву (С.Рубінштейн). Цей процес передбачає засвоєння соціального досвіду знань і вмінь, накопичення особистого життєвого досвіду, його осмислення; позитивні успіхи в учінні; сприятливе ставлення соціального оточення до цієї діяльності.

Теоретичне і методологічне значення для формування мотивації учіння мають такі положення: мотивація є тією психологічною реальністю, яка стоїть за ставленням людини до дійсності та розкриває його психологічну сутність (Л.Божович); мотивація як психічна регуляція учіння має багаторівневу структуру, включаючи, поряд із свідомими, і неусвідомлені спонуки (О.Леонтьєв); формування значущих соціальних і пізнавальних мотивів учіння сприятиме не тільки їх дійовому впливу на результат учіння, але й формуванню особистості учня (В.Сухомлинський); мотиви є не тільки передумовою учіння, але й його результатом і психічним новоутворенням (А.Маркова); для учіння важлива не будь-яка мотивація, а така, яка ґрунтується на пізнавальній потребі, на визнанні учнем результативно-процесуальної цінності цієї діяльності (Х.Хекхаузен); мотивом, найбільш адекватним діяльності учіння, є спрямованість учня на оволодіння новими способами дій (Г.Костюк); про стан мотивації можна судити, охопивши всю систему спонук, властиву для учня (Л.Божович); до мотиваційної сфери кожного учня слід підходити як до динамічного явища, що постійно розвивається, а не як до незмінної якості особистості учня (Г.Щукіна).

У **другому розділі** – ”Методичні аспекти формування мотивації учіння гри на фортепіано” – висвітлено стан розкриття проблеми формування мотивації учіння в теорії та методиці навчання музики, обґрунтовано педагогічні умови формування мотивації учіння гри на фортепіано у школярів.

Сучасна наука розглядає музично-виконавську діяльність як творчий за характером процес відтворення художніх образів, що ґрунтується на поглибленому усвідомленні суб’єктом змісту музичного твору в результаті його осмислення і виконання (Н.Гуральник, М.Давидов, В.Крицький, О.Олексюк, Г.Тарасов, Г.Ципін та ін.). Ця діяльність можлива лише за умови оволодіння необхідними знаннями, виконавськими вміннями і навичками,

що вимагає свідомої і наполегливої праці, цілеспрямованості, творчої ініціативи; розвитку мислення і волі, слухової уваги і пам'яті, уміння оперувати музичними уявленнями.

Учіння гри на фортепіано – складний процес, який містить сприймання і розумування музичного твору, усвідомлення його образної сутності; виконавську інтерпретацію, запам'ятовування і художнє виконання. Усі складові цього процесу тісно взаємопов'язані між собою. Однак на окремих його етапах то одна, то інша складова може переважати, що вимагає від учнів засвоєння відповідних прийомів навчально-виконавської діяльності.

Завдання учіння гри на фортепіано полягає в оволодінні вміннями розумувати і художньо виконувати музичні твори, засвоювати *способи* і *засоби* усвідомлення і передачі змісту музичного твору при його виконанні. *Способами* виступають дії аналізу й інтерпретації змісту музичного твору, необхідні для втілення у виконанні музично-слухових уявлень; *засобами* – система виконавських умінь і навичок, яка містить усі елементи виконавського процесу, починаючи від простих ігрових прийомів до найтонших художньо-технічних умінь передачі в звучанні музичних образів твору. Кожен елемент учіння має бути художнім, відкриваючи широкі можливості для розвитку музично-творчих здібностей учня.

У результаті здійсненого аналізу ми дійшли висновку, що *змістом учіння гри на фортепіано* є знання про природу музичного мистецтва та особливості музичної діяльності, виконавські вміння і навички, досвід виконавської діяльності, оволодіння якими забезпечує формування музично-естетичних почуттів, творчої уяви, музичного мислення, збагачення досвіду ціннісного ставлення до дійсності й мистецтва. Важливим компонентом змісту учіння виступає самовиховання особистості учня, що вирішує свої завдання, виходячи зі свого індивідуально неповторного життєвого й художнього досвіду. Якщо цього немає, то учіння зі складного освітнього процесу може перетворитися на відточення певної кількості прийомів і навичок гри на інструменті, що далеко не завжди сприяють усвідомленню і відтворенню образного змісту музики.

Мотивація музичної діяльності є найбільш істотним чинником, що характеризує спрямованість особистості учня-піаніста. З одного боку, це мотиви, які визначають ставлення особистості до музики і відображають позитивний досвід їх задоволення в музичній діяльності; з другого боку – це мотиви виконавські, пов'язані з пошуком можливостей творчої самореалізації у музичній діяльності.

Успішне формування мотивації учіння гри на фортепіано можливе лише тоді, коли його різноманітні спонуки матимуть єдину особистісну та соціальну спрямованість, що сприятиме виокремленню смислоутворюючих мотивів; коли будуть дотримуватися такі принципи навчання й учіння гри на фортепіано, як принцип художньо-виховної спрямованості учіння; принцип зв'язку музичного розвитку особистості з формуванням виконавських умінь; принципи єдності художнього і технічного; емоційного і раціонального у музично-творчій діяльності.

Ефективність процесу формування мотивації учіння гри на фортепіано значною мірою визначається якістю педагогічного керування діяльністю учіння, яке полягає у доцільному впливі на учня з метою організації його діяльності, спрямованої на оволодіння інструментом; у встановленні сприятливої атмосфери спілкування, стосунків взаємної поваги і довіри. Педагогічні впливи мають спрямовуватися на створення сприятливих умов для музично-естетичного розвитку особистості, забезпечення глибокого осягнення учнем змісту музичних творів, засвоєння музичних знань, виконавських умінь і навичок. Такими *умовами*, на нашу думку, є: здійснення цілеспрямованого педагогічного керування процесом формування мотивації учіння гри на фортепіано; спонукання учнів до усвідомлення смислу учіння гри на фортепіано; орієнтація процесу учіння на розвиток в

учнів самостійності, активності, творчої ініціативи; стимулювання учнів до оволодіння вміннями цілеутворення, самооцінки і самоконтролю.

У **третьому розділі** – ”Експериментальне дослідження методики формування мотивації учіння гри на фортепіано у школярів” – визначено критерії та показники сформованості мотивації учіння гри на фортепіано, наведено результати констатувального експерименту, розкрито методику і зміст дослідної роботи, проаналізовано результати формувального експерименту, доведено їх статистичну достовірність.

На основі теоретичного аналізу та встановлення істотних ознак мотивів навчальної діяльності нами виділено такі критерії сформованості мотивації учіння гри на фортепіано: *ціннісний; особистісно-смысловий; діяльнісно-творчий; цільовий; контрольнорегулятивний*. Розробляючи діагностичну методику, означені критерії ми пов'язали з системою показників, через які найповніше виявляються властивості досліджуваного явища. Показниками *ціннісного критерію*, спрямованого на з'ясування рівня сформованості ціннісного ставлення до учіння гри на фортепіано, нами визначено ставлення до музичного мистецтва, художньо-пізнавальна активність учня, емоційна захопленість процесом музикування, успішність учіння гри на фортепіано; показниками *особистісно-смыслового критерію*, спрямованого на з'ясування ступеня усвідомлення учнем смислу учіння гри на фортепіано – усвідомлення об'єктивної і суб'єктивної значущості учіння для себе, розуміння власних реальних і потенційних можливостей в оволодінні грою на фортепіано, прагнення до цього; показниками *діяльнісно-творчого критерію*, зорієнтованого на виявлення міри розвиненості самостійності та творчої ініціативи учня – здатність учня вслухатися у власну гру, переживати й осмислювати виконуване, самостійно орієнтуватися в незнайомому музичному матеріалі, правильно читати нотний текст, знаходити необхідні прийоми розучування твору і засоби втілення художнього задуму, практично застосовувати набуті знання, виконавські вміння і навички; показниками *цільового критерію*, спрямованого на визначення ступеня оволодіння вміннями цілеутворення – самостійність визначення цілей учіння, здатність до конкретизації цілі залежно від умов, ситуації, результатів виконання навчальних дій, до визначення головних і другорядних цілей учіння; показниками *контрольно-регулятивного критерію*, який слугує для виявлення міри сформованості здатності до самоконтролю та самооцінки результатів учіння, – вміння планувати роботу над музичним твором, визначати суб'єктивні труднощі, свідомо контролювати і коригувати процес учіння; критично оцінювати результати власної музично-виконавської діяльності; адекватність і повнота самооцінки.

Для виявлення мотивів учіння гри на фортепіано використовувалися такі методи, як педагогічне спостереження, опитування, анкетування, тестування, бесіда, аналіз результатів учіння, створення ситуацій вибору, мисленнєвого програвання ситуацій, виявлення рівня домагань, які дозволили встановити глибинні спонуки навчально-виконавської діяльності учнів. Враховувалося, що цей процес має вірогідний характер, що ставлення учня до учіння гри на фортепіано не є однозначним, а рівень розвитку мотивації учіння в кожен конкретний момент не піддається точному виміру. Усе це ускладнювало можливості дослідження процесу формування мотивації учіння, спонукаючи до розробки адекватної методики діагностики її сформованості, змісту і форми проведення педагогічного експерименту.

За даними констатувального дослідження, до високого рівня сформованості мотивації учіння гри на фортепіано було віднесено лише 7% учнів, які брали участь у експерименті. Їхню мотивацію, переважно внутрішню, можна охарактеризувати як таку, що вже склалася. Це підтверджується наявністю сукупності ієрархічно структурованих, відносно стійких мотивів учіння; особистісним, відповідальним ставленням до учіння гри на фортепіано; усвідомленням його смислу; самостійністю й ініціативністю учнів, здатністю до самоконтролю й самооцінки.

Найбільшу групу (50%) склали учні, віднесені до середнього рівня сформованості мотивації учіння. При властивому їм інтересі до музичного мистецтва, вираженій потребі в музичних враженнях, достатній художньо-пізнавальній активності, загалом позитивних результатах оволодіння грою на фортепіано, вони лише частково усвідомлюють смисл учіння; виявляють недостатню самостійність, творчу ініціативу, наполегливість в учінні; відчують труднощі при постановці цілей, визначенні серед них головних і другорядних; демонструють некритичність і поверховість при самооцінці власних виконавських досягнень.

Мотивацію учнів, віднесених до низького рівня (43%), можна охарактеризувати як малоусвідомлену, ситуативну, нестійку, переважно зовнішню. Це виявляється в індіферентному ставленні до учіння гри на фортепіано, художньо-пізнавальній пасивності, відсутності наполегливості в долатті виконавських труднощів, байдужості до результатів учіння; у неусвідомленні його смислу, низькому рівні домагань; у нерозвинутій самостійності, неадекватній самооцінці.

Оскільки учні 7-11 класів, які брали участь у констатувальному експерименті, знаходились у часовому проміжку від 6 до 9 років навчання гри на фортепіано, встановлені рівні та їх якісні характеристики розкрили лише загальний стан сформованості мотивації учіння гри на фортепіано, який свідчить про недостатню увагу вчителів до формування і розвитку мотиваційної сфери учнів-піаністів, відсутність ефективної методики керування учінням гри на фортепіано і формування мотивації навчально-виконавської діяльності. Це визначило завдання і зміст подальшої дослідно-експериментальної роботи, яка включала *три етапи*.

На *першому етапі* з'ясовувався вихідний стан мотивації учіння гри на фортепіано; на *другому етапі* – реалізувалася розроблена методика формування мотивації учіння гри на фортепіано; на *третьому етапі* – визначався кінцевий рівень сформованості мотивації учіння, здійснювалися кількісна обробка та якісний аналіз результатів дослідження. Виділені етапи були взаємопов'язані між собою і частково проводилися паралельно.

У свою чергу, методика формування мотивації учіння гри на фортепіано теж включала два умовних етапи: операційно-пізнавальний і рефлексивно-оцінний. На першому етапі учень розучував музичні твори, оволодівав необхідними навчальними діями й операціями. Роль даного етапу в становленні мотивації учіння гри на фортепіано полягала, насамперед, у тому, щоб учень зрозумів необхідність оволодіння новими знаннями і виконавськими вміннями, способами роботи над твором. Важливе значення мало залучення адекватних зовнішніх чинників, співзвучних внутрішньому змісту музичного твору. Для цього широко використовувалися наочні образи, метод асоціацій, метод образного наведення, словник емоційно-образних визначень музики, репродукції творів образотворчого мистецтва тощо.

На рефлексивно-оцінному етапі учень навчався аналізувати й оцінювати власне виконання, порівнювати його результати з поставленими цілями. Учень мав відчуті емоційне задоволення від виконання музичного твору, радість від подолання виконавських труднощів, насолоду від нових вражень і переживань; міг виокремити свої досягнення й оцінити їх з позицій майбутніх завдань. У такий спосіб формувалася орієнтація на переживання цих почуттів у майбутньому, що мало привести до виникнення потреби в творчості, пізнанні, самостійному учінні, тобто до появи позитивної стійкої мотивації навчальної діяльності. Важливим чинником цього етапу було визнання універсальності позитивного впливу на мотивацію учіння причинної схеми "неуспіх – недостатність зусиль", за якої неуспіх завжди мав пояснюватися недостатніми зусиллями учня. Тому ми прагнули змінити його суб'єктивні уявлення про причини ускладнень в оволодінні грою на фортепіано лише одним поясненням – недостатніми власними зусиллями.

Означені етапи не йшли безпосередньо один за одним, оскільки учень працював одночасно над кількома музичними творами, які, відповідно, могли знаходитися на різних етапах роботи над ними. Однак загальна тенденція руху від операційно-пізнавального до рефлексивно-оцінного етапів формування мотивації учіння гри на фортепіано зберігалася.

Запропонована методика формування мотивації учіння гри на фортепіано виявила достатню ефективність у досягненні очікуваного результату. Порівняння даних початкових та заключних діагностичних зрізів показало значну відмінність рівнів сформованості мотивації учіння гри на фортепіано в учнів експериментальної та контрольної груп (див. табл. 1). Так, у 2,4 рази збільшилася кількість учнів ЕГ, віднесених до високого рівня (з 5,3% – до 12,9%), на 21,1% збільшилася кількість учнів, віднесених до середнього рівня (з 45,7% – до 66,8%). Водночас на 28,7% зменшилася кількість учнів, віднесених до низького рівня. Позитивні зміни були зафіксовані й у КГ, однак їх динаміка істотно відрізняється. Зокрема, показник високого рівня підвищився на 4,2% (з 4,3 – до 8,5), середнього рівня – підвищився на 6,8% (з 46,7% – до 53,5%), низького рівня – зменшився на 11% (49% – до 38%). Наукова достовірність результатів експериментального дослідження дістала підтвердження за допомогою методів математичної статистики.

Таблиця 1.

Динаміка змін рівнів сформованості мотивації учіння

Рівні	Констатув. експерим.		Формувальний експеримент							
			Контрольна група				Експериментальна група			
			почат. екс.		кінець екс.		почат. екс.		кінець екс.	
			%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.
Високий	7	11	4,3	3	8,5	5	5,3	3	12,9	8
Середній	50	77	46,7	28	53,5	32	45,7	28	66,8	40
Низький	43	66	49	29	38	23	49	29	20,3	12

Виявлені вагомі переваги у сформованості мотивації учіння гри на фортепіано в учнів експериментальної групи та доведення достовірності отриманих результатів підтверджують ефективність запропонованої методики.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено результати теоретичного узагальнення та практичного вирішення проблеми формування мотивації учіння гри на фортепіано у школярів, що знайшло відображення в розробці, обґрунтуванні та експериментальній перевірці відповідної методики.

Проведене дослідження дало можливість зробити висновки щодо поставлених і вирішених завдань.

1. Актуальність дослідження проблеми формування мотивації учіння гри на фортепіано зумовлена її значущістю для інструментально-виконавської підготовки учнів у закладах початкової музичної освіти. Однак ця проблема поки що далека від свого вирішення, що пов'язано зі складністю феномену мотивації музично-творчої діяльності, інтенсивним розвитком інформаційних технологій, ускладненням умов життєтворчості людини. Відсутність поглиблених досліджень означеного феномену, а відтак цілісного уявлення про специфіку вияву мотивації в навчальній виконавській діяльності учнів, шляхах і способах її формування в процесі учіння гри на фортепіано, істотно позначається на якості музичної освіти.

2. На підставі аналізу наукових інтерпретацій сутності мотивації учіння визначено концептуальні положення дослідження, які полягають у ставленні до учіння як однієї із сторін процесу навчання; визнанні мотивації рушійною силою життєдіяльності людини, стрижнем особистості; розгляді мотивації учіння гри на фортепіано як найістотнішого чинника, що характеризує результативність оволодіння грою на фортепіано і впливає на спрямованість особистості учня-піаніста; у переконанні, що пізнання мотивів учіння гри на фортепіано сприятиме правильній організації цього процесу, застосуванню адекватних індивідуальності учня методів навчання музики; що діагностика і формування мотивації учіння гри на фортепіано нерозривно пов'язані між собою як дві сторони одного й того ж процесу.

3. Критеріями сформованості мотивації учіння гри на фортепіано визначено: *ціннісний; особистісно-смысловий; діяльнісно-творчий; цільовий; контрольно-регулятивний*. Ціннісний критерій спрямований на з'ясування рівня сформованості ціннісного ставлення до учіння гри на фортепіано; особистісно-смысловий – на встановлення ступеня усвідомлення учнем особистісного смислу учіння гри на фортепіано; діяльнісно-творчий – на виявлення міри розвиненості самостійності та творчої ініціативи учня; цільовий – на визначення ступеня оволодіння уміннями цілеутворення; контрольно-регулятивний – на виявлення міри сформованості здатності до самоконтролю та самооцінки результатів учіння гри на фортепіано.

4. Встановлено загальний шлях формування мотивації учіння гри на фортепіано, який полягає в тому, щоб емоційно захопити учня грою на фортепіано, залучити його до сприймання високохудожніх музичних творів; перетворити наявні в учня спонуки учіння у зрілу мотиваційну сферу зі стійкою структурою, яка включає в себе дійові, перспективні й усвідомлені мотиви, опосередковані цілісною внутрішньою позицією учня. Цей шлях потребує з'ясування стану мотивації учіння; визначення завдань її формування з урахуванням індивідуальних особливостей, можливостей і перспектив учня; організацію різнопланової діяльності учіння гри на фортепіано.

5. У ході дослідної роботи виявлено домінуючі *мотиваційні типи* учіння гри на фортепіано. *Перший тип* учіння характеризується зацікавленістю грою на фортепіано, самостійністю виконавських дій, творчою ініціативою, почуттям обов'язку й відповідальності за результати учіння, прагненням до виконавських досягнень; *другий тип* – прийняттям музичної освіти як необхідності, ситуативним інтересом до учіння гри на фортепіано, низькою зацікавленістю його результатами, виконавськими діями за певним зразком і на обмеженому навчальному матеріалі; *третій тип* – відсутністю інтересу до учіння гри на фортепіано, залежністю від вказівок учителя, недостатнім усвідомленням суті виконавських дій, відсутністю почуття обов'язку і відповідальності, байдужістю до результатів учіння.

Доведено, що мотивацію учіння гри на фортепіано визначає саме *тип учіння*, а не *вік* як стадія дозрівання особистості. Якісне збагачення мотивації учіння, її складніша організація, більша ієрархічність і водночас підпорядкування багатьох спонук стрижневим домінуючим мотивам, є головним показником її зрілості.

6. У ході дослідження з'ясовано, що оптимальні умови для формування мотивації учіння гри на фортепіано складаються тоді, коли оволодіння цим інструментом стає для учня суб'єктивно необхідним і значущим, коли заняття на фортепіано, насичені завданнями художньо-пізнавального і художньо-творчого характеру, ведуть до самовдосконалення особистості учня. Відтак найважливішими для формування мотивації учіння гри на фортепіано є такі *умови*: здійснення цілеспрямованого педагогічного керування процесом формування мотивації учіння гри на фортепіано; спонукання учнів до усвідомлення смислу учіння гри на фортепіано; орієнтація процесу учіння на розвиток в

учнів самостійності, активності, творчої ініціативи; стимулювання учнів до оволодіння вміннями цілеутворення, самооцінки і самоконтролю.

Встановлено, що найсприятливіші умови для учіння виникають тоді, коли його ціль усвідомлюється і переживається учнем як особистісно значуща, тобто посідає в структурі його мотивації місце провідного мотиву; що в учнів швидше формується ціннісне ставлення до учіння гри на фортепіано, дещо повільніше вони починають усвідомлювати істинний сенс цієї навчальної діяльності; що оволодіння вмінням цілеутворення і здатністю до самоконтролю та самооцінки результатів учіння становлять для них більші труднощі.

7. Дістали позитивне підтвердження запропонована нами логіка формування мотивації учіння гри на фортепіано (актуалізація вже складених мотивів, формування прийомів цілеутворення, утворення нових мотивів, надання їм нових якостей); висновки про те, що найбільшою мірою змінюються під впливом учителя такі характеристики навчально-пізнавального мотиву, як усвідомленість і самостійність, важче усвідомлюється учнем особистісна значущість мотиву; що озброювати учнів готовими способами дій, навіть складними, так само неефективно, як і давати знання в готовому вигляді; що підвищення рівня внутрішньої мотивації навчальної діяльності відбувається завдяки поясненню учнями причин своїх невдач недостатніми власними зусиллями.

Виявлено залежність мотивації учіння гри на фортепіано від ступеня адекватності самооцінки учнем власних музичних здібностей і виконавських можливостей. В учнів з адекватною самооцінкою спостерігався вищий рівень розвитку художньо-пізнавальних інтересів і позитивної мотивації учіння. Учні з неадекватною самооцінкою музичних здібностей і виконавських можливостей (як завищеною, так і заниженою) часто помилялися в своїх висновках щодо ступеня складності та шляхів досягнення успіху в учінні. У таких учнів мотив прагнення до позитивної оцінки виражений більше, ніж до отримання знань і вмінь.

8. Експериментально встановлено, що інтегруючим методом формування мотивації учіння гри на фортепіано виступає метод художньо-сислової організації навчально-виконавської діяльності учня. Реалізація цього методу вимагає від учителя встановлення рівня усвідомлення значущості музичного твору, можливого для учня на даному етапі учіння; передбачення того особистісного смислу, який може мати цей твір для нього; визначення на цій основі логіки роботи над твором, способів і прийомів його розучування, в процесі якого буде здійснюватися становлення, розвиток і вираження особистісно-сислового ставлення учня до твору та виконавської діяльності загалом.

9. Запропонована методика формування мотивації учіння гри на фортепіано, яка умовно включала два етапи – операційно-пізнавальний та рефлексивно-оцінний, – виявила достатню ефективність, про що свідчить позитивна динаміка отриманих результатів за всіма визначеними критеріями. Це дає підставу рекомендувати її для широкого впровадження в практику інструментально-виконавської підготовки учнів.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів поставленої проблеми. Подальшого вивчення і наукового обґрунтування потребують питання розвитку мотиваційної сфери учня на основі взаємодії різних видів музичної діяльності; розкриття специфіки становлення мотивації музичної діяльності в учнів різних вікових категорій; виявлення взаємозалежностей педагогічних впливів та самоорганізації учіння музичної діяльності; підготовки майбутніх учителів музики до педагогічного керування процесом учіння музично-виконавської діяльності. Актуальним є дослідження методологічних засад, закономірностей і принципів формування музичної мотивації.

Основні положення дисертації викладено у таких публікаціях автора:

1. Ростовська І.О. Використання нетрадиційних форм музикування у процесі навчання гри на фортепіано учнів загальноосвітніх шкіл з поглибленим вивченням музики / І.О.Ростовська // Наукові записки Ніж. держ. пед. ун-ту: Психолого-педагогічні науки. – Ніжин: Вид-во НДУ, 2003. – № 2. – С. 68-69.
2. Ростовська І.О. Керування процесом учіння гри на фортепіано як педагогічна проблема / І.О.Ростовська // Наукові записки Ніж. держ. ун-ту: Психолого-педагогічні науки. – Ніжин: Вид-во НДУ, 2006. – № 3. – С. 22-24.
3. Ростовська І.О. Формування мотивації учіння гри на фортепіано як педагогічна проблема / І.О.Ростовська // Наукові записки Ніж. держ. ун-ту: Психолого-педагогічні науки. – Ніжин: Вид-во НДУ, 2006. – № 4. – С. 12-15.
4. Ростовська І.О. Виховання самостійності учнів як проблема фортепіанної педагогіки / І.О.Ростовська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти. – К.: Вид-во НПУ, 2007. – Вип. 4 (9). – С. 182-186.
5. Ростовська І.О. Усвідомлення смислу учіння як умова формування мотивації оволодіння грою на фортепіано / І.О.Ростовська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти. – К.: Вид-во НПУ, 2007. – Вип. 5 (10). – С. 107-111.
6. Ростовська І.О. Формування прийомів цілеутворення у процесі навчання гри на фортепіано / І.О.Ростовська // Наукові записки Ніж. держ. ун-ту: Психолого-педагогічні науки. – Ніжин: Вид-во НДУ, 2007. – № 1. – С. 66-69.
7. Ростовська І.О. Обґрунтування методики формування мотивації учіння гри на фортепіано / І.О.Ростовська // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Зб. наук. праць. – К.: Вид-во КНЛУ, 2008. – Вип. 35. – С. 146-149.
8. Ростовська І.О. Критерії та показники сформованості мотивації учіння гри на фортепіано у школярів / І.О.Ростовська // Наукові записки Ніж. держ. ун-ту: Психолого-педагогічні науки. – Ніжин: Вид-во НДУ, 2008. – № 2. – С. 67-70.
9. Ростовська І.О. Стан сформованості мотивації учіння гри на фортепіано у школярів (на матеріалі констатувального дослідження) / І.О.Ростовська // Наукові записки Ніж. держ. ун-ту: Психолого-педагогічні науки. – Ніжин: Вид-во НДУ, 2008. – № 4. – С. 111-116.
10. Ростовська І.О. Особистісно зорієнтований підхід до учнів на уроках музики як педагогічна проблема / І.О.Ростовська // Мистецька освіта в контексті європейської інтеграції: Тези міжнародної наукової конференції 30 червня – 2 липня. – Київ-Суми, 2004. – С. 283-285.
11. Ростовська І.О. Розвиток творчої активності учнів у процесі інструментального музикування / І.О.Ростовська // Проблеми педагогіки музичного мистецтва: Зб. наук.-метод. статей. – Ніжин: Вид-во НДУ, 2004. – С. 146-151.
12. Ростовська І.О. Теоретичні основи формування мотивації учіння гри на фортепіано у школярів / І.О.Ростовська // Зб. наук. праць викладачів Ніж. держ. ун-ту. – Ніжин: Вид-во НДУ, 2006. – С.125-133.
13. Ростовська І.О. Методичні засади формування мотивації учіння гри на фортепіано у школярів / І.О.Ростовська // Проблеми мистецької освіти: Зб. наук.-метод. статей. – Ніжин: Вид-во НДУ, 2007. – Вип. 1. – С. 128-139.
14. Ростовська І.О. Цілеутворення як чинник формування мотивації учіння гри на фортепіано у школярів / І.О.Ростовська // Теоретичні та методичні засади неперервної мистецької освіти: Зб. матеріалів науково-методологічного семінару. – Чернівці: Зелена Буковина, 2007. – С. 120-122.

15. Ростовська І.О. Методика діагностики сформованості мотивації учіння гри на фортепіано у школярів / І.О.Ростовська // Проблеми мистецької освіти: Зб. наук.-метод. статей. – Ніжин: Вид-во НДУ, 2008. – Вип. 2. – С. 134-149.

16. Ростовська І.О. Художньо-сміслова організація виконавської діяльності як інтегруючий метод формування мотивації учіння гри на фортепіано / І.О.Ростовська // Теоретичні та методичні засади неперервної мистецької освіти: Зб. Матер. наук.-методол. семінару. – Чернівці: Зелена Буковина, 2008. – С.108-110.

Ростовська І.О. Формування мотивації учіння гри на фортепіано у школярів.
– Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, Київ, 2009.

Праця присвячена теоретико-експериментальному дослідженню проблеми формування мотивації учіння гри на фортепіано у школярів. У ній розглянуто феномен учіння як психолого-педагогічного явища, розкрито сутність мотивації учіння та особливості її формування у школярів, висвітлено стан розкриття проблеми формування мотивації учіння гри на фортепіано в теорії та методиці інструментально-виконавської підготовки, обґрунтовано педагогічні умови формування мотивації учіння гри на фортепіано у школярів, визначено критерії та показники її сформованості, наведено результати констатувального експерименту, розкрито методику і зміст дослідної роботи, проаналізовано результати формувального експерименту, доведено їх статистичну достовірність.

Ключові слова: учіння, мотивація учіння, мотивація учіння гри на фортепіано, інструментально-виконавська підготовка, методика формування мотивації учіння гри на фортепіано.

Ростовская И.А. Формирование мотивации учения игре на фортепиано у школьников. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова, Киев, 2009.

Работа посвящена теоретико-экспериментальному исследованию проблемы формирования мотивации учения игре на фортепиано у школьников. Обращение к данной проблеме обусловлено ее значимостью для инструментально-исполнительской подготовки учащихся общеобразовательных и специализированных учебных заведений начального музыкального образования.

В диссертации рассмотрены феномен учения как психолого-педагогического явления, сущность мотивации учения и особенности ее формирования у школьников, состояние раскрытия проблемы формирования мотивации учения игре на фортепиано в теории и методике инструментально-исполнительской подготовки; обоснованы педагогические условия формирования мотивации учения игре на фортепиано, определены критерии и показатели ее сформированности, наведены результаты констатирующего исследования, раскрыта методика и содержание исследовательской работы, проанализированы результаты формирующего эксперимента, доказана их статистическая достоверность.

На основании анализа научных интерпретаций сущности мотивации учения определены концептуальные положения исследования, которые заключаются в отношении к учению как составной части обучения, основному процессу становления личности, подчиненному специфике соответствующего предмета усвоения; как ведущей

деятельности ученика, в которой формируются его личностные качества и отдельные психические функции; в признании мотивации движущей силой жизнедеятельности человека; рассмотрении мотивации учения игре на фортепиано как наиболее существенного фактора, характеризующего результативность овладения игрой на фортепиано и влияющего на направленность личности ученика-пианиста; в убеждении, что познание мотивов учения игре на фортепиано будет способствовать правильной организации этого процесса, использованию адекватных индивидуальности ученика методов обучения музыке; что диагностика и формирование мотивации учения игре на фортепиано неразрывно связаны между собой как две стороны одного и того же процесса.

Экспериментально апробирован главный путь формирования мотивации учения игре на фортепиано, который заключается в "заражении" ученика игрой на фортепиано, его привлечении к восприятию высокохудожественных музыкальных произведений; превращении имеющихся в ученике побуждений к учению в мотивационную сферу с устойчивой структурой, включающей в себя действенные, перспективные и осознанные мотивы, опосредованные внутренней позицией ученика. Этот путь требует установления состояния мотивации учения, определения задач ее формирования с учетом индивидуальных особенностей, возможностей и перспектив ученика, организацию разноплановой деятельности учения игре на фортепиано.

Установлено, что наиболее существенными для формирования мотивации учения игре на фортепиано являются такие условия: осуществление целенаправленного педагогического руководства процессом формирования мотивации учения игре на фортепиано; побуждение учащихся к осознанию смысла учения игре на фортепиано; ориентация процесса учения на развитие у школьников самостоятельности, активности, творческой инициативы; стимулирование учащихся к овладению умениями целеполагания, самооценки и самоконтроля.

Предложенная методика формирования мотивации учения игре на фортепиано показала достаточную эффективность, о чем свидетельствует положительная динамика полученных результатов. Успешная апробация интегрирующего метода художественно-смысловой организации учебно-исполнительской деятельности учащихся является основанием для рекомендации разработанной методики к внедрению в практику инструментально-исполнительской подготовки учащихся.

Ключевые слова: учение, мотивация учения, мотивация учения игре на фортепиано, инструментально-исполнительская подготовка, методика формирования мотивации учения игре на фортепиано.

Rostovska I.A. Forming Pupils' Motivation of Learning to Play the Piano. – Typescript.

The dissertation applying for a Degree of Candidate of Pedagogical Sciences in the speciality 13.00.02 – Theory and Methods of Music Education. – National Pedagogical University Named after M.P.Drahomanov, Kyiv, 2009.

The work is devoted to the theoretical and experimental research of the problem of forming pupils' motivation of learning to play the piano. The phenomenon of learning as a psychological fact the essence of the motivation of learning and peculiarities of forming pupils' motivation, the state of revealing the problem of forming the motivation of learning to play the piano in the theory and methods of instrumental and performing training are dealt with. The pedagogical conditions of forming the motivation of learning to play the piano are substantiated. The criteria and indices of the result of its forming are determined. The results of the established research are given. The methods and contents of research are explained. The results of the forming experiment are analysed and their statistical truth is proved.

Key words: learning, motivation of learning, motivation of learning to play the piano, instrumental and performing training, methods of forming the motivation of learning to play the piano.